Del af mappe 4)

TVR 30/12 2015

Besøg på Grönby Norregård hos Birgitte og Frans W Langkilde 18. december 2015

Grönby Norregård ligger smukt ved en lille sø i kuperet terræn nær Andersløv i Sydskåne midt i sukkerroedistriktet og kun 65 km fra Rådhuspladsen i København. Gården blev købt i 2006 og med tilkøb i årenes løb er der i dag ca. 100 ha fin agerjord og 20 ha naturområde. Den firlængede Skånegård er holdt i gammel stil. Indendørs er stuehuset nyindrettet og moderniseret. Birgitte og Frans Langkilde flyttede permanent til Skåne i 2015. Birgitte Langkilde har været udviklingschef i Landbrugsrådet og Frans Langkilde, som har en PhD i kemi, har været ansat i AstraZeneca i ca 25 år indtil få år siden, hvor dele af virksomheden flyttede fra Lund til Göteborg.

Sædskiftet er det Skånske med Raps-Hvede-Sukkerroer-Maltbyg. Dertil Majs til biomasse på et areal ved kysten med lettere jord, år efter år, det 12. år giver det bedste udbytte, siges det. På en nedlagt sukkerfabrik i Jordberga er der et biogasanläg med rørføring til Malmø, Lund og Trelleborg for drift af bybusserne.

Markerne gødes fuldtud efter ligevægtsprincippet. Udbytte i hvede ligger på 9-10 ton/ha alt efter vejrlig. Proteinindhold i hvede opfylder de internationale handelskrav på mere end 10,5 % og som regel også krav til brødkorn på min. 11% uden prisnedslag. Maltbyg kvalitet på 9,0 % til 12,0 % protein (10-11% uden prisregulering) er der heller ingen problemer med at overholde. I 2015 forårsagede det kolde forår lavere proteinindhold i byg end normalt.

Målinger af P og N i den gennemstrømmende å, Grönbybäkken/ Tullstorpsåen, bliver foretaget i samarbejde mellem Ålauget, Tullstorpsån Ekonomisk Förening (en forening af landmänd som varetager miljöspörgsmål ved åen) og Länsstyrelsen. N-udledningen er over årerne 4,3-5,5 miligram/l total N, hvilket er lavt. P-udledningen er over årerne 130-167 mikrogram/l total P.

Jordprisen for klasse 10 (den bedste) er fordoblet på 10 år fra SEK 180.000/ha til SEK 380.000/ha. For næstbedste klasse 8 er udviklingen fra SEK 140.000/ha til SEK 310.000/ha, se bilag 1.

Riksbanken har ført en rente- og valutapolitik, hvor lav rente har haft prioritet og den svenske krone tidvist devalueret. Landmændene har nydt godt af den flydende valutakurs. Salgsvarer (fødevarepriser) til EU og verdensmarkedet er steget omvekslet til svenske kroner og de fleste udgifter er baseret på den lave indenlandske kronekurs.

Landmænd i det sydvestlige Skåne lever godt af det typiske planteavlsbrug på 75-150 ha og er velkonsoliderede med gældsprocent på omkring 25-50 %, siger Frans Langkilde. Dertil har de forpagtning, og ofte er der driftsfællesskaber. Maskinstationsydelser anvendes mindre i Skåne. Husdyrhold er atypisk i det sydvestlige Skåne udover rideheste. Finansieringsformen er banklån,

afdragsfrie for velkonsoliderede landmänd, med en fast rente i op til 10 år på for tiden 1,6-2,0 % p.a. inklusive alle gebyrer. Der er konkurrence i rentetilbud mellem de store svenske banker.

Størrelsesfordele (economy of scale) mellem den typiske skånske gård og godserne er ikke særlig udtalte, mener Frans Langkilde, grundet driftsfællesskaber, billig finansiering og god konsolidering.

Det at drive landbrug i Skåne en anden og bedre verden sammenlignet med Østsjælland til trods for de samme EU direktiver og kun Øresund, der skiller. Østsjællands jordbonitet svarer til Skånsk klasse 8, men må ikke fuldgødes med lav indtjening til følge. Det er reflekteret i jordpriser og konsolidering. Jord på Østsjælland kostede i 2006 DKK 175.000/ha og i 2015 DKK 160.000/ha (før netop vedtaget landbrugspakke med mere N). Den typiske gældsprocent ligger på godt 50 % for planteavlsbrug og godt 70 % for husdyrbrug. Strukturudviklingen er fortsat fra størrelser på 100 ha til 200 ha eller flere, gerne som forpagtet jord.

Forpagtningsregler er måske under forandring i Sverige i retning af at beskytte forpagter mod opsigelse i lighed med lejeloven for boliger. Dette er foreslået af landboforeningerne (!), men der er modstand fra mange landmänd og også fra nogle myndigheder. Dermed ville åremålskontrakter blive ugyldige og til "evergreen" kontrakter med ringere muligheder for ændringer af f.eks. pris. Ejer kan indtræde mod selv at forestå driften. Dette foruroliger Frans Langkilde, da det meste af Grönby Norregård er forpagtet ud i et meget velfungerende forpagtersamarbejde.

Strukturudvikling/jordkøb i Sverige reguleres delvist af Lantmäteriet og Länstyrelsen. Myndighederne foretræk ker, at jordkøb til samme matrikelnummer skal give et bedre landbrug og ikke må skade miljøet. Dermed kan nabokøb favoriseres med sammenstødende marker ved jordhandler. Ofte bliver der tale om en auktion mellem bud fra närliggende landmänd.

I Skåne, hvor der næsten ingen køer er tilbage, er der problemer med ukrudtsarterne: flyvehavre, agerrævehale, vindaks og "losta" på svensk. Mange sprøjtemidler mod disse arter er blevet forbudt, andre er faldet for resistensudvikling. Derfor kræves der stor årvågenhed i den daglige drift for at bekæmpe disse arter. Her kan de foreslåede regler for uopsigelighed af forpagtere have en uheldig virkning for jordens ukrudtstryk og kvalitet.

Økologisk landbrug plages af de samme ukrudtsarter og udbudet har svärt ved at fölge med efterspörgselen i Skåne og resten af Sverige trods gunstige tilskudsordninger.

EU tilskud til konventionelle landbrug er under ændring i Sverige. Tidligere var EU tilskud differentieret efter jordbonitet/jordklasser. Skåne fik ca SEK 3000/ha, men det nye er at al jord i Sverige fremover får samme sats ca SEK 2000/ha. Omfordelingen vil ske til fordel for landbrug uden for Skåne. Mange egne i Sverige falder ind under EU's bjergbonderegulativ og så flyder tilskud i en lind strøm på op til måske SEK 5000/ha for bjergtillæg, ko og mælketillæg plus det generelle ha tilskud. Igen modarbejder landboforeningerne effektive landmänd i Skåne.

Naturområder i Skåne, som passes under kontrakt med Länsstyrelsen, får EU tilskud fra Landdistriktspuljen på SEK 5000/ha plus det generelle tilskud på SEK 2-3000/ha. (Det betyder, at et skånsk naturareal kan opnå et ha-tilskud, som overstiger det gennemsnitlige danske DB II/ha for dyrkede arealer). Naturområder er defineret som arealer uden nytteskov og agerbrug. Det er i Skåne typisk vådområder, der fungerer som sedimentfælder for P og N og mindsker udløb til søer og åer samt Østersøen. I agerbruget regner man med, at der skal 1 kg P til for at udnytte 7 kg N. Fosfor P anses for det mest skadelige udslip og tillige en begränset ressource på jordkloden, der er absolut nødvendig for at planter kan gro og udnytte kvælstof N.

Sprøjte- og gødningsfri Skyddszoner (på dansk randzoner) udvides efteråret 2015 fra 6 m til 10 m langs registrerede vandløb/åer med delvis kompensation. I skyddszonen er der begränsning på gödning og spröjtemidler. Dette medförer at mange omhyggelige lndmänd lader dem ligge i gräs som slås for at ikke ukrudt skal sprede sig til agerjorden. Skyddszonerne er tiltænkt at mindske udløb af overfladevand med P og N, men 10 meters bredde strider imod hvad sagkundskaben siger om miljönytten. Hertil kommer EU kravet om 5% brak, græs eller hestebønner/ærter. Et tilladt og populärt alternativ for braklägning er at pløje en bræmme på en meter rundt om hver mark. En brämme på 1 m^2 regnes som 9 m^2 braklagt areal..

Gennemstrømmende åer og bække vedligeholder lodsejerne selv. For de fleste åer er oprettet Åløbsforeninger (ålaug). Grönbybækken er en del af Tullstorpåen. Ålaug samarbejder med Länsstyrelsen om oprensning og vedligehold med Ålauget for ”bordenden”. I Tullstorpåens og dermed Grönbybækkens tilfælde indgik man en tilskudsaftale med Länsstyrelsen i Skåne for år tilbage. Man fik tilskud fra offentlige kasser inkl. EU. Formål for projektet var at gavne miljøet uden at reducere udbytte på agermark. Åen er ført tilbageføre til sit oprindelige løb, der er anlagt vådmarker og kantterrasser, sikret mod oversvømmelser, og reduceret P og N udslip gennem vådområder. Projektet har kostet op mod SEK 50 mio. Det höje belöb skyldes at der er tale om et pilotprojekt.

Vandstanden i Grönbybækken svinger med 2 m over året. Ved restaureringen er der foretaget en udvidelse af skrænternes afstand omkring en bund på et par meters bredde. Til at rense bunden har Ålauget indköbt en særlig skovl med tænder, så der grødeskæres uden at mudre bunden op. Dermed skånes fiskebestand med mere. I tilknytning til projektet foretages der autoriserede målinger af P og N udløb fra markdræningerne og vådområderne, se bilag 2.

Såvel de manuelle stikprøver som proportionelle ugeprøver for vandstrømning de sidste 5 år viser lave tal for udslip af P på 167 mikrogram/l til 130 mikrogram/l og for N 5,5 miligram/l til 4,3 miligram/l. Projektet har lykkedes med disse lave N og P udslip samtidig med fuldgødede marker. For P udslip har projektet et mål på 70 mikrogram/l. Udslip er allerede formindsket med 50 % i projektet og har den rette trend, fremgår det af årsrapporten. N udslip er tilfredsstillende lavt. 90% af afvandingen til Tullstorpåen er fra intensiv planteavl.

Den danske miljøstyrelse forudsætter i sine modelberegninger N udslip på 15 miligram/l. Den danske model resulterer i høje N udslip og dermed krav om reduktion af N forbrug i landbruget. Praksis og målinger i Skåne viser noget helt andet!

Et andet miljøtiltag for at støtte landbruget og gavne miljø er tilskud til strukturkalkning med Kalciumhydroxid af områder, feks bakker, med höjt lerindhold. Det nedbryder jordknolde, og gör lerpartiklerne i stand til at danne kompleks med og dermed holde på P. Desuden har færre knolde positiv effekt på at reducere snegleangreb på især rapsplanter. Potentielle arealer kortlægges med en sensor som måler gammastråling fra lerindholdet. Strukturkalkning koster SEK 6000/ha hvoraf Länsstyrelsen og landmanden hver betaler halvdelen.

Bilag:

1 Prisutveckling Åkermark Skåne, Skånegårdar Lund 2015

2 Aritmetiske årsmedelhalter i manuelle stickprov från Tullstorpåen 2009/10 til 2014/15, ALcontrol Laboratories, tabell 1, side 9 i rapport under Litteraturhenvisning

Litteratur:

1) Tullstorpåen 2014/15, ALcontrol Laboratories og Tullstorpåens Ekonomiska Forening, Trelleborg

2) Jordbruket og recipientkontroll, Länsstyrelsen Skåne, 2015 med Underlag til vägledning för tilsynsmyndigheter